

וקטורים גאומטריים 2

דף עבודה – שאלון 472

חלק א' – צירוף לינארי של וקטורים:

, היעזרו ביישומון

לאתר שתתחברו לחשבון שלכם, צפו בסרטון GOOL בגרויט וענו על השאלות הבאות:

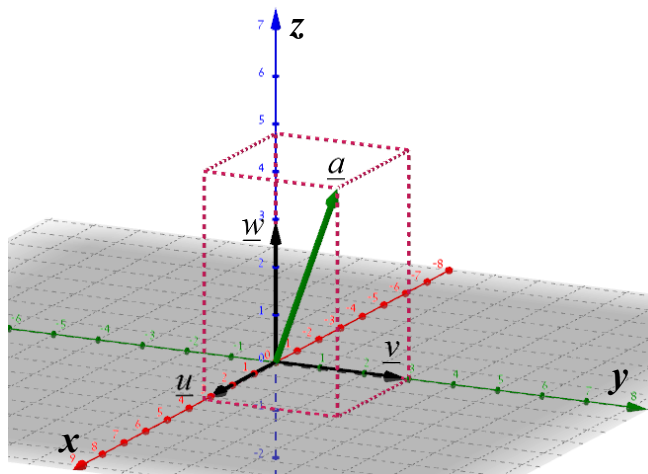
הגדרה:

וקטור $\underline{a}$ הוא צירוף לינארי או קומבינציה לינארית של הווקטורים $\underline{u}$ ו- $\underline{v}$ אם הוא ניתן להבעה בצורה $\underline{a} = t \cdot \underline{u} + s \cdot \underline{v}$ כאשר s ו- t הם סקלרים.

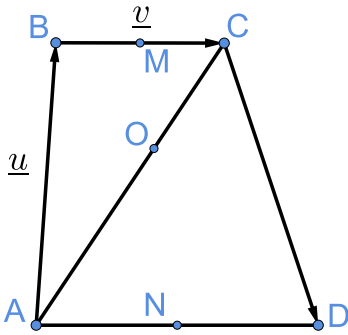
משפט: כל וקטור במישור ניתן להצגה יחידה כצירוף לינארי של שני וקטורים לא קולינאריים במישור. כל צירוף כזה נמצא במישור שנקבע על ידי שני וקטורים לא קולינאריים, או במישור מקביל אליו.

משפט:

כל וקטור במרחב ניתן להצגה יחידה כצירוף לינארי של שלושה וקטורים שלא נמצאים באותו מישור. וקטור $\underline{a}$ הוא צירוף לינארי או קומבינציה לינארית של הווקטורים $\underline{u}$, $\underline{v}$ ו- $\underline{w}$ אם הוא ניתן להבעה בצורה: $\underline{a} = r \cdot \underline{u} + s \cdot \underline{v} + t \cdot \underline{w}$ כאשר s , r ו- t הם סקלרים.

(1) בטרפז ABCD נתון: $AD=2BC$ ($AD \parallel BC$)

הנקודה O מחלקת את האלכסון AC

ביחס של $OC:AO=1:2$

הנקודות M ו-N הן אמצעי הצלעות BC ו-AD בהתאמה.

נסמן: $\vec{BC} = \underline{v}$, $\vec{AB} = \underline{u}$

א. הציגו את הווקטורים $\vec{CO}$, $\vec{CA}$, $\vec{MN}$ כצירוף לינארי של $\underline{u}$ ו- $\underline{v}$.

ב. הראו כי הנקודות M, O, N נמצאות על אותו ישר.

(2) בפירמידה משולשת ABCD הנקודה E היא אמצע BC.

נסמן: $\vec{BC} = \underline{w}$, $\vec{BD} = \underline{v}$, $\vec{BA} = \underline{u}$

הנקודות M ו-N מקיימות: $\vec{BM} = \frac{2}{3}\underline{v} + \frac{1}{6}\underline{w}$, $\vec{BN} = \frac{1}{3}\underline{u} + \frac{2}{3}\underline{v}$

א. (1) מאיזה ווקטורים מורכב הווקטור $\vec{BM}$.

(2) קבעו על איזו פאה נמצאת הנקודה M. נמקו.

ב. (1) מאיזה ווקטורים מורכב הווקטור $\vec{BN}$.

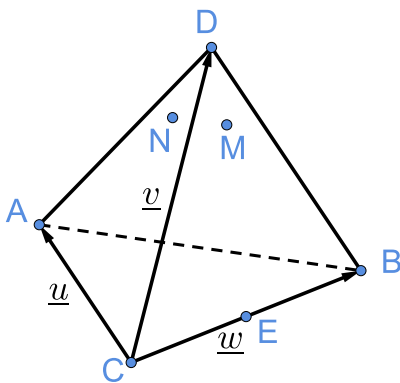
(2) קבעו על איזו פאה נמצאת הנקודה N. נמקו.

ג. הביעו באמצעות $\underline{u}$, $\underline{v}$ ו- $\underline{w}$ את הווקטורים הבאים:

(1) $\vec{DE}$ (2) $\vec{DM}$ (3) $\vec{EA}$ (4) $\vec{MN}$

ד. הוכיחו כי הנקודות E, M, D נמצאות על ישר אחד.

ה. הוכיחו כי $MN \parallel AE$.

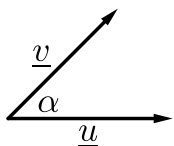
חלק ב' - מכפלה סקלרית וניצבות של וקטורים:

צפו בסרטון וענו על השאלות הבאות:

מכפלה סקלרית של שני ווקטורים $\underline{u}$ ו- $\underline{v}$ תסומן: $\underline{u} \cdot \underline{v}$ ותחושב ע"י הנוסחה הבאה: $\underline{u} \cdot \underline{v} = |\underline{u}| \cdot |\underline{v}| \cdot \cos \alpha$

כאשר α היא הזווית הנוצרת בין נקודת חיבור מוצאי הווקטורים ובין כיווני הווקטורים כמתואר באיור.

ניתן למצוא את הזווית שבין שני ווקטורים ע"י: $\cos \alpha = \frac{\underline{u} \cdot \underline{v}}{|\underline{u}| \cdot |\underline{v}|}$

הערה: המכפלה הסקלרית בין שני ווקטורים מקבלת ערך מספרי בלבד! היא יכולה להיות חיובית, שלילית או אפס.

היעזרו ביישומון הבא וענו על השאלות הבאות:

(3) חשבו את $\cos \alpha$ ומהי המכפלה הסקלרית של הווקטורים $\underline{u}$ ו- $\underline{v}$ והשלימו את הטבלה הבאה:

כאשר נתון: $|\underline{u}| = 4$, $|\underline{v}| = 5$.

א. $\cos \underline{\quad} = \underline{\quad}$ $\underline{u} \cdot \underline{v} = \underline{\quad}$	ב. $\cos \underline{\quad} = \underline{\quad}$ $\underline{u} \cdot \underline{v} = \underline{\quad}$	ג. $\cos \underline{\quad} = \underline{\quad}$ $\underline{u} \cdot \underline{v} = \underline{\quad}$
ד. $\cos \underline{\quad} = \underline{\quad}$ $\underline{u} \cdot \underline{v} = \underline{\quad}$	ה. $\cos \underline{\quad} = \underline{\quad}$ $\underline{u} \cdot \underline{v} = \underline{\quad}$	ו. $\cos \underline{\quad} = \underline{\quad}$ $\underline{u} \cdot \underline{v} = \underline{\quad}$

השלימו את המסקנות הבאות:

כאשר הזווית קה - המכפלה הסקלרית   ולהיפך.

כאשר הזווית חדה - המכפלה הסקלרית   ולהיפך.

כאשר הזווית ישרה (90°) - המכפלה הסקלרית   ולהיפך.

מה ניתן ללמוד על הקשר בין הקוסינוסים של הזוויות 53.13° ו- 126.87° ?   .

לפי הטבלה צריך להתקיים: $\cos(180^\circ - \alpha) = \underline{\quad}$.

קביעת ניצבות בין ווקטורים:

$$\underline{u} \perp \underline{v} \quad \text{אם ורק אם} \quad \underline{u} \cdot \underline{v} = 0$$

שני ווקטורים יהיו ניצבים זה לזה אם המכפלה הסקלרית שלהם שווה אפס ולהיפך, אם מכפלה סקלרית בין שני ווקטורים שווה אפס, אז הווקטורים מאונכים זה לזה.

גודל של וקטור:

גודל של וקטור יחושב באופן הבא: $|\underline{u}| = \sqrt{u^2}$, $u^2 = |\underline{u}|^2$

שימו לב: אסור לבטל את החזקה והשורש מכיוון ש- $\underline{u}$ הוא לא מספר אלא וקטור.

פעולות עם מכפלה סקלרית:

חוק החילוף: $\underline{u} \cdot \underline{v} = \underline{v} \cdot \underline{u}$, הומוגניות: $\underline{u} \cdot t\underline{v} = t(\underline{v} \cdot \underline{u})$

חוק הפילוג: $\underline{u} \cdot (\underline{v} + \underline{w}) = \underline{v} \cdot \underline{u} + \underline{u} \cdot \underline{w}$ (ללא הוכחה).

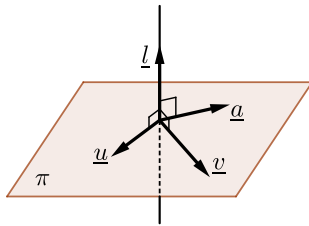
מכפלה סקלרית מקוצרת: $(\underline{u} + \underline{v}) \cdot (\underline{u} - \underline{v}) = u^2 - v^2$, $(\underline{u} + \underline{v})^2 = u^2 + 2 \cdot \underline{v} \cdot \underline{u} + v^2$

ניצבות בין וקטור למישור:

אם וקטור מאונך לשני וקטורים לא קולינאריים שמגדירים מישור אז הווקטור מאונך למישור.

כל וקטור $\underline{a}$ הנמצא במישור π ניתן להציג כצירוף לינארי של הווקטורים $\underline{u}$ ו- $\underline{v}$.

נקבל: $\underline{\ell} \cdot \underline{a} = \underline{\ell} \cdot (t\underline{u} + s\underline{v}) = t(\underline{\ell} \cdot \underline{u}) + s(\underline{\ell} \cdot \underline{v}) = 0 + 0 = 0$

4 ענו על הסעיפים הבאים:

א. חשבו את המכפלה הסקלרית של הווקטורים $\underline{u}$ ו- $\underline{v}$ על פי הנתונים, גודלם והזווית ביניהם:

$$\alpha = 30^\circ, |\underline{v}| = 6, |\underline{u}| = 2 \quad (3) \quad \alpha = 120^\circ, |\underline{v}| = 5, |\underline{u}| = 4 \quad (2) \quad \alpha = 60^\circ, |\underline{v}| = 2, |\underline{u}| = 3 \quad (1)$$

$$\alpha = 90^\circ, |\underline{v}| = 4, |\underline{u}| = 7 \quad (6) \quad \alpha = 0^\circ, |\underline{v}| = 5, |\underline{u}| = 3 \quad (5) \quad \alpha = 180^\circ, |\underline{v}| = 3, |\underline{u}| = 8 \quad (4)$$

ב. חשבו את הזווית בין הווקטורים $\underline{u}$ ו- $\underline{v}$ על פי הנתונים על גודלם והמכפלה הסקלרית שלהם:

$$\underline{u} \cdot \underline{v} = -4\sqrt{3}, |\underline{v}| = 2, |\underline{u}| = 4 \quad (2) \quad \underline{u} \cdot \underline{v} = 6, |\underline{v}| = 2, |\underline{u}| = 3 \quad (1)$$

$$\underline{u} \cdot \underline{v} = 12, |\underline{v}| = 6, |\underline{u}| = 2 \quad (4) \quad \underline{u} \cdot \underline{v} = 0, |\underline{v}| = 5, |\underline{u}| = 9 \quad (3)$$

5 נתונים שני ווקטורים $\underline{u}$ ו- $\underline{v}$ המאונכים זה לזה שאורכם: $|\underline{v}| = 5, |\underline{u}| = 4$

א. למה שווה המכפלה הסקלרית $\underline{u} \cdot \underline{v}$?

ב. נתון וקטור $\overrightarrow{MN} = 0.5\underline{u} - \underline{v}$, היעזרו בנתונים ובמה שמצאת בסעיף א'

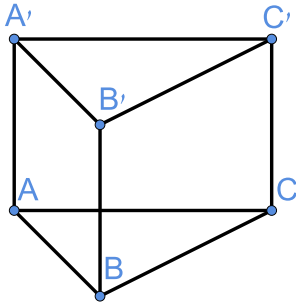
וחשבו את גודלו של הווקטור $\overrightarrow{MN}$.

(6) נתונים שני ווקטורים $\underline{u}$ ו- $\underline{v}$ שאורכם: $|\underline{u}|=6, |\underline{v}|=3$. הזווית ביניהם היא 120° .

חשבו את גודל הזווית $\angle QPM$ אם נתון: $\overrightarrow{PM} = 4\underline{u} + \underline{v}$, $\overrightarrow{PQ} = 2\underline{u} - 3\underline{v}$.

(7) נתונה מנסרה משולשת וישרה $ABCA'B'C'$

שבסיסה משולש שווה צלעות שאורך כל אחת מצלעותיו הוא 6.

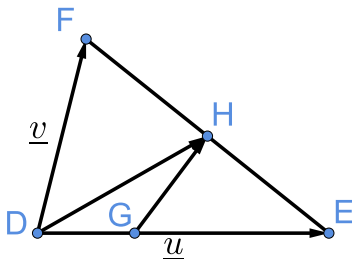
גובה המנסרה הוא 8.

הנקודה M היא אמצע המקצוע $A'C'$

והנקודה N נמצאת על המקצוע BC ומקיימת $BN = 2CN$.

נסמן: $\overrightarrow{AB} = \underline{u}$, $\overrightarrow{AC} = \underline{v}$, $\overrightarrow{AA'} = \underline{w}$.

חשבו את גודל הזווית $\angle MAN$.

(8) הנקודה H היא אמצע הצלע EF במשולש DEF.

הנקודה G נמצאת על DE כך ש: $DG:GE = 1:2$.

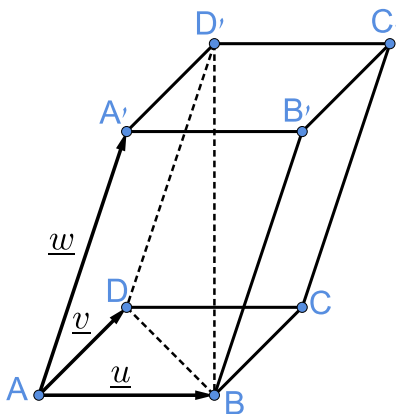
נתון: $\overrightarrow{DE} = 9$, $\overrightarrow{DF} = 5$. נסמן: $\overrightarrow{DE} = \underline{u}$, $\overrightarrow{DF} = \underline{v}$.

א. בטאו את הווקטורים $\overrightarrow{DH}$ ו- $\overrightarrow{GH}$ בעזרת $\underline{u}$ ו- $\underline{v}$.

ב. נתון $|\overrightarrow{GH}| = 3$.

(1) חשבו את $\underline{u} \cdot \underline{v}$.

(2) חשבו את שטח המשולש DEF.

(9) במקבילון $ABCD A'B'C'D'$

$\angle BAD = \angle A'AD = \angle A'AB = 60^\circ$

נסמן: $\overrightarrow{AB} = \underline{u}$, $\overrightarrow{AD} = \underline{v}$, $\overrightarrow{AA'} = \underline{w}$.

נתון: $|\underline{w}| = 3$, $|\underline{v}| = 1$, $|\underline{u}| = 2$.

א. חשבו את $\underline{u} \cdot \underline{v}$, $\underline{u} \cdot \underline{w}$, $\underline{w} \cdot \underline{v}$.

ב. (1) הביעו את הווקטור $\overrightarrow{DB}$ באמצעות $\underline{u}$ ו- $\underline{v}$.

(2) חשבו את אורך הווקטור $\overrightarrow{DB}$.

ג. (1) חשבו את גודל הזווית $\angle BDD'$.

(2) חשבו את שטח המשולש $\triangle BDD'$.

חלק ג' - חישוב נפחים:

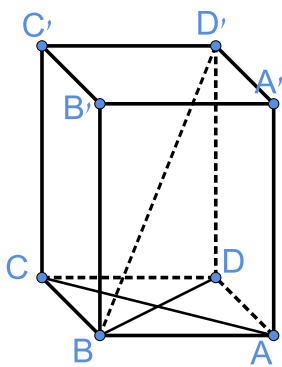
צפו בסרטון ובסרטון שאחריו, וענו על השאלות הבאות:

נפח מנסרה: $V = B \cdot h$.

נפח פירמידה: $V = \frac{B \cdot h}{3}$ (B - שטח הבסיס, h - גובה הגוף).

זיכרו - תיבה וקובייה הן מקרים פרטיים של מנסרה.

10 בתיבה $ABCD A'B'C'D'$ הבסיס $ABCD$ הוא מלבן.

אורך אלכסון המלבן $ABCD$ הוא 5 יח"א.

והזווית החדה בין אלכסוני המלבן היא 60° .

הזווית בין אלכסון התיבה BD' לאלכסון הבסיס BD היא 30° .

א. (1) מדוע משולש $\triangle BDD'$ הוא ישר זווית? נמקו.

(2) חשבו את אורך המקצוע הצדדי של התיבה.

ב. חשבו את נפח התיבה.

ג. פי כמה גדול נפח התיבה מנפח הפירמידה $ABDD'$?

11 במנסרה ישרה $ABCD A'B'C'D'$ הבסיס $ABCD$ הוא מקבילית.

הנקודה E היא אמצע המקצוע $D'C'$.

נסמן: $\overrightarrow{AA'} = \underline{w}$, $\overrightarrow{BC} = \underline{v}$, $\overrightarrow{AB} = \underline{u}$, נתון: $|\underline{u}| = |\underline{v}| = 8$, $|\underline{w}| = 5$, $|\overrightarrow{AE}| = 11$.

א. הביעו את הווקטור $\overrightarrow{AE}$ באמצעות $\underline{u}$, $\underline{v}$ ו- $\underline{w}$.

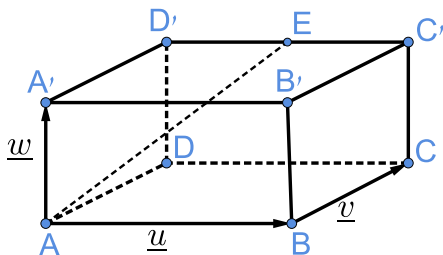
ב. חשבו את $\underline{u} \cdot \underline{v}$.

ג. חשבו את זווית $\angle BAD$.

ד. (1) חשבו את שטח בסיס המנסרה $ABCD$.

(2) חשבו את נפח המנסרה.

ה. האם $\angle AD'E = 90^\circ$? נמקו.

תשובות סופיות:

$$(1) \quad \vec{CO} = -\frac{1}{3}(\underline{u} + \underline{v}), \quad \vec{CA} = -\underline{u} - \underline{v}, \quad \vec{MN} = -\underline{u} \quad \text{א. ב. הוכחה.}$$

$$(2) \quad \text{א. נקודה M על הפאה BDC. ב. נקודה N על הפאה ABD.}$$

$$\vec{DM} = \frac{1}{6}\underline{w} - \frac{1}{3}\underline{v} \quad \text{ג. (2)} \quad \vec{DE} = \frac{1}{2}\underline{w} - \underline{v} \quad \text{ג. (1)}$$

$$\vec{EA} = -\frac{1}{2}\underline{w} + \underline{u} \quad \text{ג. (3)} \quad \vec{MN} = \frac{1}{3}\underline{u} - \frac{1}{6}\underline{w} \quad \text{ג. (4)} \quad \text{ד. הוכחה. ה. הוכחה.}$$

$$(3) \quad \cos 126.87^\circ = -0.6, \quad \underline{u} \cdot \underline{v} = -12 \quad \text{א.}$$

$$\cos 53.13^\circ = 0.6, \quad \underline{u} \cdot \underline{v} = 12 \quad \text{ב.}$$

$$\cos 90^\circ = 0, \quad \underline{u} \cdot \underline{v} = 0 \quad \text{ג.}$$

$$\cos 126.87^\circ = -0.6, \quad \underline{u} \cdot \underline{v} = -12 \quad \text{ד.}$$

$$\cos 180^\circ = -1, \quad \underline{u} \cdot \underline{v} = -20 \quad \text{ה.}$$

$$\cos 53.13^\circ = 0.6, \quad \underline{u} \cdot \underline{v} = 12 \quad \text{ו.}$$

מסקנות:

כאשר הזווית **קהה** - המכפלה הסקלרית **שלילית** ולהיפך

כאשר הזווית **חדה** - המכפלה הסקלרית **חיובית** ולהיפך

כאשר הזווית **ישרה** - המכפלה הסקלרית **שווה אפס** ולהיפך

כאשר שתי זוויות משלימות ל- 180° , ערכי הקוסינוס שלהן נגדיים ולכן: $-\cos \alpha$.

$$(4) \quad \text{א. (1) 3} \quad \text{(2) -10} \quad \text{(3) } 6\sqrt{3} \quad \text{(4) -24} \quad \text{(5) 15} \quad \text{(6) 0}$$

$$\text{ב. (1) } 60^\circ \quad \text{(2) } 150^\circ \quad \text{(3) } 90^\circ \quad \text{(4) } 0^\circ$$

$$(5) \quad \text{א. 0} \quad \text{ב. } |\vec{MN}| = \sqrt{29}$$

$$(6) \quad 31.87^\circ$$

$$(7) \quad 70.623^\circ$$

$$(8) \quad \text{א. } \vec{AD} = \frac{1}{2}\underline{u} + \frac{1}{2}\underline{v}, \quad \vec{ED} = \frac{1}{6}\underline{u} + \frac{1}{2}\underline{v} \quad \text{ב. } \underline{u} \cdot \underline{v} = 3 \quad \text{ג. שטח המשולש הוא 22.45.}$$

$$(9) \quad \text{א. } \underline{u} \cdot \underline{w} = 3, \quad \underline{u} \cdot \underline{v} = 1, \quad \underline{v} \cdot \underline{w} = 1.5 \quad \text{ב. (1) } \vec{DB} = \underline{u} - \underline{v} \quad \text{ב. (2) } |\vec{DB}| = \sqrt{3}$$

$$\text{ג. (1) } \angle BDD' = 73.22^\circ \quad \text{ג. (2) שטח המשולש הוא 2.49.}$$

$$(10) \quad \text{א. (1) הקטעים BD ו- D'D מאונכים ולכן זווית } \angle BDD' = 90^\circ \quad \text{והמשולש ישר זווית.}$$

$$\text{א. (2) אורך המקצוע הצדדי הוא 2.89.}$$

$$\text{ב. נפח תיבה הוא 31.285} \quad \text{ג. פי 6.}$$

$$(11) \quad \text{א. 3} \quad \text{ב. -10} \quad \text{ג. } 6\sqrt{3} \quad \text{ד. -24} \quad \text{ה. 15} \quad \text{ו. 0.}$$